

REGÉLŐ.

Pesten csötörtökön majus 16^{kán} 1839.

Megjelen társával együtt hetenként kétszer vasárnap és csötörtökön. Fél évi díja helyben képekkel 5 ft. boritéktalanul; postán 6 ft. pengőben. Budapestiek évnegyedenként is válthatnak példányt. A' folyóiratnak egyes száma, vagy képe 12 kr. p.p.

ELBESZÉLÉS.

Vak vezeti a' világtalant.

(Vége.)

No! én nem is tudom, miért az az átkozott nagy gyengeség mibennünk férfiakban, hogy a' nőkben élet-időnknek mindig csak harmadát keressük, 's boldognak érzi magát egy hatvan évű agastyán fiatalka Xantippéje mellett papucsokozta sajtások közt is. Már most, ha itt másképp' volna, o magasztos képzelet! Vilma zongoráját körülülnök, 's hangánk az égiekével vetekednék! Elég hozzá, Vilma szendesége abból is kitünik, hogy a' karpereczeket, fülönfüggőket, gyűrűket, nyak- 's más ékszereket, mint tiszta áldozatokat, örök emlékül fogadá-el, mellyeket sok hasonló rangú finnyás megvetőleg vetett volna vissza.

Hangasztársainkat titkunkba nem avatva, én 's Endre indulánk, éjzenével, különösen pedig a' gyakran hallás által magunk-évá tett zenerekesztő szomorú darabbal meglependők. Jó eleve kikémlett földszini hálósobája ablaka előtt megállván, felriasztá álmából fuvolám hangja, 's ablakhoz csalá Endrém guitarre-ja. A' jalou sie emelkedni kezdett.— Nyilj! o nyilj! szerencsés hideg anyag a' kedves kacsók alatt, és ti varázshatásúak ihlessétek-meg ujjainkat, hogy elhalást 's feltámadást okozó hangokat csaljanak elő! — Egymást előzőleg nyultunk a' kedves kacsókért, de azt nem találva valami higmelegségbe veszett kezünk.

„Sievus Michl! bist du draust?“ — hangzott belőlről; — 's csak most látjuk, hogy a' szomszéd asztalosműhely előtt állunk. Boszonkodva és tévedésünkön nevetve változtattuk helyünket, de ujabbi próbánk sükeretlen lön, mert a' meleg higany valamelly enyv volt, melly ujjainkat egymáshoz és hangszereinkhez ragasztá.

Ruháimat tisztító inasom ujján gyűrűt láttam másnap megcsillámlani. Közelről nézván, Viluának adott gyűrűmnek ismerém.

„Ferkó te! — szólítám — be szép gyűrűd van! — hol vevéd, nemde találtad? — Szótlan mosolygva folytatá munkáját. — Ha urad kérdezett, tüstént és igazán feleltél mind ekkorig! Minő szép! nemde találtad?“

„Már mitagadás benne tekintetes uram.“ —

Éppen ekkor jött Endre egy feltört levéllel, derült arczáról gyanítván, kedvező közleményt adandó: de intésemet elérte, szó nélkül ült-le. — „Nánikám adta — mond Ferkó folytatva, — heh, heh! csak nagy ármányosok ezek a városi szobaleányok! Gondolja-el tekintetes uram! most adja-ki magát fülig szerelmes két urnál (már ezek előtt hatot rászedve) hetedszer házi kisasszonynak. Mondja, hogy még ilyen gazdag bohókra nem talált, kik versenyeznek drága ajándékokban. — Heh! heh! mondja, hogy csak álom őket ámitani, mert az egyik valóságos tökfilkó, a másik tökéletes fajankó.“

„Eredj Ferkó! hagyd dolgod’ abba!“ — És eltávozott.

„Mi volt ez Gazsi? talán tréfa, tanítvány a’ ficzkó!“

Feleletet nem adva jártam sebes léptekkel sötétben földre szegzett szemekkel; ’s — majd — „csalva vagyunk bajtárs! ismét csalva vagyunk“ — felelék. — Te Vilmát nem láttad! — burkus és vipera-méreg! egy szobaleánynak hódolánk, kit inasom fűz kényen karjára.“

„Mondd, hogy tréfa — szól Endre erős karral tartván-fel bosszúlépésű járdaltomban — mert különben lehajítom az undok nádálylallyal a’ holdvilágot.

„Légy csendesesen egy kevéssé, te levelet is hozál, mint velem észre, mit tárgyz? mutasd!“

„Ezt a’ részt olvasd — szólott — de azután igazat szólj!“

Ezeket olvasám:

„Már félelve, hogy Zajfi kortársom, ’s a’ sorsnak közünkbe tolt választó terjedelme ellenére is hű barát, Pestre költözött Erdélyből, ’s halljuk, hogy a’ jó nő nincs többé. Ezen Zajfinak czimzett iratot személyesen fogod átadni. Sok függ az embernek első lépésétől; azért helyén légy. Az erényt mindenütt, de kivált az anya után kesergő Lórában szentül méltányold és tiszteld. Erre szállit lelked, en kinézésem, ten boldogságod. Lakása Dorottya utszában 18 - dik szám alatt.

„Elolvasád Gazsim ’s én ígéretre várok. Nemde tréfás lelemény, mit Ferkó beszélt?“

„Tréfámmal perczig sem szoktam boszontani: a’ mint hogy élsz, való, ’s mint velem beszélsz, csalatásunk szintén ilyen bizonyos.“

„No hát! ő legyen a' veszett undok tárgy, melyre nagy haragunk villáma csapjon-le.“

Dorottya utsza? — 18-dik szám? eszmélj csak Endrém! hiszen ennek kapuja előtt érzégünk már egy hónap óta, és a' posványba vezető lidércz ott tartozkodik, 's a' levél is oda czimzett. Tudod mit bajtárs? Örömedbül keveset, haragodból semmit se tégy. Megértetted-e jól, hogy atyádnak kinézése 's ten boldogságod egyenes első lépést kíván, melyből heveskedésed kitérőre vitethet. — Meg kell illyent szokni ez életben a' kigyó-okosság nélküli 's pusztán galamb szelidségű sziveknek. — Hallgassunk hát erről, legyünk némábbak a' jövőd titkánál, és a' csalót újabb áldozatokkal bírjuk hallgatásra. Ebben állapotánk-meg, és hallgatás lön a' sátán ajkán.

Megláthattuk pedig Lórát vagy másképp' az Istennek anyagba öltözött kegyét, a' valódi bájló zenésznőt, és tárgya vala tisztelet-ölelte szeretetünknek. Gyakran körülültük zongoráját, 's hangánk az égiekével vetekezett. Nem zavará pedig azt a' villongó szigorú mostoha; mert ez csak csinszkekrény, Náni szobaleánynak célra segítő költeménye volt. Sokszor derű váltá-fel atyánkká lett gazdánk homlokán a' borút, 's ilyenkor — „leányom édes — szólt — ott hol“ 's a' t. És a' kedélyes lányka áhitat oltára előtt állóként, zongora kíséretében ezt éneklé:

Ott, hol a' bucsúzó napsugára,
Bágyadtan borúl a' sirormára;
Hol zokogva esti fávalom jár,
Hol sok ezer alvó rég' hajnalt vár:
Uj domb emelkedett, zöld szőnyegű,
'S rajt' az emlény gyászos eredetű,
Csillagos keresztje messze ragyog,
Ah! de könnyecpek rajt' a' csillagok. —
Ott hol a' bucsúzó nap sugára
Bágyadtan borúl a' sir ormára,
Uj domb alatt nyugodj kedves anya,
Nem örökké tart a' nagy éjszaka.

Könyűvel áldoztak végén a' kedves hamvadó emlékére, és szívünk elfogódva sülyedt alá a' részvét szent indulatiba.

Hangásztársainkat élvezetünkbe avatva, gyakran megzendült e' lak előtt az éji zene, melyben mindig Endre működött leglelkesebben.

Babér-koszorúnk vala pedig a' lelkes aggastyánnak máz nélküli szívéből felhangzott szavai, melyek közül következő ne-

hány szó legmélyebben van szívembe vésve. — „A' népek Istene — mondá utósó megjelenésünk alkalmakor — adja mellétek kedves fiaim eldődeiteknek köz érdekét imádó szellemét minden tetteitekben irányvezérül!”

Tanulási pályánk végeztével elhagytuk a' küzdés helyét, hol szemünk, eszünk, szívünk, erszényünk örökös ostrom alatt volt, 's ugyan azért az utósónak elvégre pardont kelle kiáltani.

A' hallásból ismert tárgyról szerzett 's gyakran nevetséges fogalmunkat, tapasztalás szokta kiegyengetni.—Én is inkább a' bátor szerelmű angyalok, mint iskolai padok közé szándékoztam. — „Szereetni!” — volt jelszavam, 's a' szerettetésről — mert hiszen, gondolám, bizonyos kapcsolatú társa ez amannak — mit sem kétkedtem. Később a' csalódási panason megindult tapasztalás sugta-meg, hogy tegyek a' románokból rigorosumot; mert különben nem várhatok előmozdítást. A' tanácsot köszönöm uram! de követni soha sem fogom. Van nekem egy könyvem, melyben nem a' vér játszi hulláma jelelt sorokat, és ez szívem. Ebből adok uram, ha tetszik egész földteke szépei előtt rigorosumot: 's ha evvel nem lehetek, mással boldog lenni nem akarok. — „Ám lásd — állj tovább — meg fogsz bukni.” — „Ugy van meg is buktam tudomásunk szerinti criminalis tertiára. Ellenben iskolai bizonyítványom — hiúság nélkül szóllván negyedik eminensnek mutat; az úgy nevezett censurát is letettem, 's nem kis valami ám a' diplomai nagy betűjű **Praeclarum**. És ezt egyedül bátyámnak köszönhetem, ki jól tudván, hol akadt-el a' fonál, holl kell rajta igazítani, hogy golyóra lehessen idomítani, a' pusztáinkat fenyegető vést gondolá-ki czélszerű költeménynek, melylyel, őszinte megvallom, lelki renyhe tespedésből ragadt-ki. Vajha több illy, jelenünkben nagyon is jótékony, költemény üzne-el sok lelki álmod, 's ne hallanák a' sors kegyenczei már bölcső feletti dalokban fényes aranyos rangjukat; ne állittatnék a' serdülő olly tetőpontra, mellyről széjjel nézve ezt mondhatja-el:

„Ime, mind ez enyim; három pusztá 's tudós gazda! már magában is ellenmondás. Ugy — — mert higgyék-meg kedvesim! a' vagyon az a' tudományos körben, mi az üveg a' villanyozásban. Ezek fejthetnek-ki ugyan mindkét részről nagy erőt; de e' mellett mindkettő rossz conductor. Ugy hát — mondom — a' különben örök burkú tökélyek üdvös intézvényeket szülnének az aranykulcsú hatáskörben, agygyal 's erszénynyel terjedelmes apák, fiak, 's unokák által, az édes hon boldogságára.

A' többit, mi még idáig síri titok, más alkalomra halasztván, csak azt mondom, hogy Endre szerencsés férj, 's Lóra egy kedves boldog nő. Én ellenben — határozzák-meg kedvesim! a' szó általános jelentéséből indulván ki — boldog-e vagy boldogtalan? — Nőtlen 's mint fellegölelte szirt-csucsok felett lebegő sas, a' szó teljes értelmében szabad vagyok. Legbizonyosabb tanyám Lesfa pusztám, hol kis könyvecskémből 's nem románokból készülök vizsgálatra; 's mihelyt egy kedves magyar szép találkozand, ki előtt ebből tehetem-le a' rigorosumot, tüstént bilincsre nyujtom kezemet és szívemet. — „Kösd-meg lelki atyám — szólok — hogy többé Diana után se nyulongjanak; adj szent ígéket ajakimra, hogy többé Juno előtt se érzelegjek. Azon pedig, kiváltképp' imádott szépeim, meg ne ütközzenek, hogy a' költőtől adott czim némüleg a' két egylelkű barátra illik; mert mind e' mellett is tisztán látó indulat vezeti ám szívünket. És ha én nővel szerencsésíttetem a' sorstól, higgyék meg kegyetek, hogy az élet mellett olly kéjelgve, olly vidoran ülünk, és enyelgünk, mint némelly falusi kántor a' tölt kulacs mellett. Ismét kérem, a' czimért meg ne vessenek; mert hiszen illenék ám ez a' czim az olly hön ölelt, forrón szeretett világ fölébe is, hol az anyagon magát fölül emeltnek vélt bölcs vakokat tanit bölcsességre, és tapogatva vezeti a' világtalant. Felejtve a' világok éltető lelkét, vétkes utakon kanyarg fénypolcz felé a' pór-fiú, szemét behunyva tiporja, mi szent, átadva magát vak szenvedélyeinek, midőn vak vezeti a' világtalant. Szerencsét választ vezérül a' remény-nyereségtől vakult kalmár, és a' sik-tengeren vak vezeti a' világtalant. Ki látott gyémántot, aranyat és ezüstöt, mellynek a' bércz keblébe lelátó néző szemeket adott volna? És még is a' nagy világ szemét bekötven a' világtalan, vezérkedik háborúkra, tűzbe és vízbe; atyát fiúra, fiút atyára tesz vak dühössé. — Így hurczolja 's így vezeti vak a' világtalant. — Csillagbetűkkel kellene világunk boltjára felírni: „vak vezeti a' világtalant.“

KÜLÖNFÉLE.

Arab tisztaság. Campbell néhány Arab mellett menvén-el, bámulva látta, hogy azok mezetlen a' gyepen ülve, ruháikat hangyaboly fölé teríték. Kérdésére azt felelték, hogy a' hangyák, miután ruháikból a' férgeket kipusztítják, elégülve térnek fészkökbe. — Milly sokat lát és tapasztal, ki utazik!

H a n g j a v í t ó h a r a n g. — A' hangvesztett dalnokok 's dalnoknékat sietünk következő találmányra figyelmeztetni, mely által — ha a' hirnek hinni lehet — visszaszerezhetik, mit elvesztettek. T a b a r i e, parisi orvos egy készítményt talált-fel, 's azt h a r a n g n a k nevezte; — egy kis szobát rézfallakkal 's tükör-üveg ablakokkal, mellyeken át a' világosság behat. E' kis szobába 5—6 személy fér-el, mellyekbe a' készítmény falai rakatnak és srófoltatnak. Ezután a' levegő egy légszivattyú segédelmével a' harangban megritkittatik annyira, hogy olly könnyű, mint kedvesen ki- 's belélekelhető legyen. Mielőtt kellemes érzemény lepné-meg a' készítményben állót, bizonyos kellemetlen érzés járja-át minden porcikáját, gyenge főfájást 's fülzugást érez. Kis idő múlva csattanás történik füleiben, 's erre következik a' gyönyörézés. Valami kējárasztó érzés ömlik-el a' harangban állónak testében, 's ezt azon szelid, vékony lég eszközlí, melly a' tüdőben elterjed. E' kellemes állapot mintegy két óráig tart, 's midőn az ember a' harangból kilép, csudálatosan jobban érzi magát; többszöri e' harangba záratás után tökélyesen helyre jön a' sinlődött. A' hirdetmény mesésnek látszik ugyan, de még is komoly igazság fekszik a' dologban. P a n s e r o n, zeneszerző, 's F a l c o n, dalnoknő éppen most gyógyittatják magukat. Mi sok kijellett tudnánk e' harang számára elősorolni. E' készítményt remélhetőleg hova hamarább megszerzendí minden színigazgatóság, és hangnélküli énekes egyéneit két hétre bele zárandja. Ekkor kezdődik még azután a' színházaknak és zenének arany kora; ludtollal felszámitni akarni e' becses találmány következményeit, süketlen munka lenne.

F é l t é k e n y s é g h a t a l m a. Parisban egy 70 éves özvegy asszony és 63 éves agg nőtelen szerelmi viszonyban élt, mellyet nem régiben a' nőnek féltékenysége megzavart. L o t h a r i o eltávozott, egy közel csapszékből, dühöngő szépeinek vigasztalót — egy üveg pálinkát viendő; azonban visszatértek a' vigasztalandót halva találta. A' dühöngőt guta ütötte-meg. Mit tett L o t h a r i o? — fogják szép olvasónéink kérdeni — bizonynyal halálra búszulta magát. Nem, a' pálinkát megitta, 's kedvese különös halálát a' rendőrségnek egész hidegvérrel megjelenté. — Boldog L o t h a r i o!

P a p u c s b e c s e. A' papucs nyugaton is tisztelet tárgyává lett; mert ha a' papu eskormány alatt állók számlálhatlan seregét nem említjük is, eléggő bizonyítja ez állítást a' Lengyelek szokása, kik dámáik cipőiből isznak. És mind e' mellett is milly hátra vagyunk e' részben a' keletiektől. Egy hindu főnök ollyan papucsot visz fejedelmének ajándékul, mellynek talpára tulajdon arczképe van himezve, 's mély alázattal cseng előtte, mutassa iránta azon kegyelmet, járjon benne.

Ó r i á s i k o l b á s z. 1601-ben a' königsbergi mészárosok 1005 rőfös kolbászt vittek a' palotába, mellyből a' fejedelemnek 130 rőföt ajándékoztak. A' 885 ℓ . nehéz kolbászt 103 mészáros legény emelte. A' 81 sertés czombjából készült töltelék közé, mellyet 45 sertés bélébe töltöttek, 1 $\frac{1}{2}$ tonna sőt 's 81 ℓ . borsot keverték. Munka közben, mellyet 3 mester 's 87 legény végzett, 40 tonna sört ittak-meg, noha csak 1 $\frac{1}{2}$ napig dolgoztak a' kolbászon. Az egész kolbász 412 tallér, 12 garas és 3 fillérbe került.

N a p - é s e s e r n y ö k t ö r t é n e t e. Valóban különös, hogy e' könnyen hordozható védszer az eső és nap ellen olly későn jött divatba. A' ta-

lálományok történetével foglalatosskódó iratok majdnem mind azt mutatják, hogy az esernyő a nyugoti tartományokban még nem igen idősebb 100 esztendősnél. A' korábbi idöket nem is említve csak későbbiekröl szöjljünk. A' Portugallok 16-dik században már naponként láthaták a' nap- és esernyöket. Utazóik emlékeznek is irataikban ez ernyökröl, mint valami különösségröl, mely fölnyílt, ismét bezáródott, selyemböl készült 's a' t. És még is mennyi idő merült-le az örökség tengerébe, míg e' könnyü találmánynak nemhogy készítésére, de még csak utánzására is gondoltak voltak. Nürnbergben, ez elmés, találmányos városban, 1725 körül még leoldák a' menyasszony fejdíszét, ha esözött. Mi több, Cramernak olasz-német szótárában (nyomatott Nürnbergben 1724) még nem olvasható esernyő, de igen eskendő, mit ő olaszul *parapioggiá*-nak nevezett. A' némbereknek eső ellen hordott védszerük a' 17-ik század elején még *Gugelnak* neveztetett, kétségkívül a' *cucullus* röl. Sőt déli német ország némelly vidékein és német Lotharingban az esernyöt maiglanis esőtetőnek vagy csak kurtán: *tetőnek* nevezik Bécsben, hol jelenleg a' „*parapluie*“ szó honosodott-meg, ez előtt *Ombrellnak* nevezték, a' romai *ombrella*-röl, mi nem egyéb, mint a' latin *umbraculum* és *umbrella*. Nálunk a' magyarosodók esernyőnek, a' gallo-germanizálók szinte *parapluie*-nak, Szeged körül pedig *ternyeszménynek* nevezik. II-ik Jakabnak Majorkán költ udvari rendeletében, 14-ik században, *eskalapokröl* van említés. Ezek rendkívül magasok, csuesosak de nem éppen széles karimájúak voltak. A' fegyvernököknek ezeket a' király után kelle hozdozniok. E' kalapok hasonlítanak némileg a' romaiaoknak *Petasus* nevü uti kalapjaikhoz. Ratherius, veronai püspök, mint valami különösségröl emlékezik, a' szászoknak napernyőjérül vagy inkább napkalapjáröl, mely szalmából volt fonva. Midön Otto császár francia országi Hugo ellen vezette seregét, minden szolgája szalmakalapot (*pileus foeninus*) viselt. Vittekind, e' történet elbeszélöje, azt jegyzi-meg e' körülményröl, hogy az guny volt, mintha Hugót asszonyok gyözték volna meg. — A' legrégibb esernyő, mellyröl a' történetírás emlékezik, valóban régi; de mit kelljen fölöle tartani, bajos elhatározni. Alcuin, tours-i apát, 800-ban, Arno salzburgi püspöknek egy illy ernyöt küldött ajándékban. „*Misi caritatis tue tentorium, quod venerandum caput tuum defendat ab imbris.*“ (Alcuini opera, Ratisbon. T. I. vol. 1. pag. 238.) Hogy az ernyő, pálcza felé alkalmazva, hordozható volt, bizonyos; de alakja 's mechanismusáról semmi említés nincs. Minden esetre valami ritka különösségnek kell lenni, különben az ajándékozó nem küldte volna a' művet 150 mértföldnyi utra. — Egyébiránt az es- és napernyöknek 100 évtölí kifejlödéséböl könnyen átláthatni, hogy az emberi elme a' legegyszerűbb és szinte magát magyarázó készítményhez is csak lassanként jut, és nemzedékeken által dolgozik olly művek módosításán, mellyek más század emberei előtt csak játéknak látszanak.

TARLÓSY BERTA.

A' hány ház annyi szokás. Európában bajosan találni száandóbb sorsú özvegyekre, mint a' sardiniai földnép között. Temetéskor a' korporsó után kell menniek, fájdalom miatt örülést színléni (valóban szép! kötelességböl színeskedni, mintha különben is nem eléggé tennék!), jajgatni, siránkozniok, ha a' boldogult még olly zsarnok volt is irántok. Ha mind ezt nem teszik, szerelmetlen asszonynak szidalmazzák; de ez még mind nem elég. Temetőbe érve kell még az igazi tűzpróbát kiállani, melly sok özvegynek

életébe is került. Alig szállt a' koporsó sir ürébe, minden jelenlevő némben reárohan, szidják, pirongatják, 's azt hányják szemére, hogy férjét ő vitte sirba; haját, ruháját tépdelik, taszigálják, ütik, arczát körmölik, 's a' minden méltatlanságot szenvedni kénytelen a' vakbuzgó furiák köréből nem képes szabadulni, kivált ha még egy pár régi haragot tartó szomszédnéja is van a' dühöngő csapat között. 'S ha e' kellemetlen tisztelkedést szerencsésen kiállotta, azon ruhát, melyet a' temetés napján viselt, egész évig kell hordania, habár darabonként szakadoznék is le testéről.

EMLEKMONDÁS.

Egy haza.

Ezer virág körül lebeg

Mézet szedő méh;

Fürj és fecske két világrészt

Választ lakhelylyé.

Csak egy hazát ismer szívem

Szakadásaig;

Napra forgó napfelé néz

Hervadásaig.

TESSEDIK után —

Kora szülemény. — Tagadhatlan, vannak lángelmék, melyeknek ifjú kori lobbanásaik, — vannak kellemes érzelmek, melyeknek ifjantai buzgásai kecsegtetik érzéseinket: de rend szerint minden, mi kora előtt születik, éretlen 's fanyar. Egyébként is minden kora szülemény a' kora enyészet magvát keblében hordozza.

SZILASSY JÁNOS után K. H. K. J.

Az erkölcsiség az a' szép kötél, mely embert emberhez, családot családhoz, 's polgárt statushoz kapcsol. Ez az istenségnek szent diploma, hol az ember a' szükségben segítséget, szenvedésben vigasztalást és kilátást talál az örökkévalóság éleletére.

SOLTÉSZ JÁN. után Fejérváry.

Gondolatok. Buta fejek daczosak, középszerű emberek csuszók, okosak, szerények 's nemesen büszkék.

A' szerencsétlenség tapintatai legmélyebben hatnak lágy szívekbe; az ember könnyei annál nagyobbak és szaporábbak, mennél kevesebbet ad neki a' föld, 's minél feljebb áll ő emennél. — Valamint a' felhő, mely másiknál feljebb emelkedik a' földtől, nagyobb esőcseppeket hullat.

KOVÁCS MARIA.

Szórejtvény.

Ötször ezer 's nyolcz száz évnél lefolyása előtt volt

Gyenge juhnyájörző, 's áldozatért hala-el.

Tedd utol elsőjét, 's vegyed ezt kurtitva, de vond most

Másodikát, — ez alatt Hunnia jajra fakadt.

SZÜCS KÁROLY.

Előbbi rejtvény: NYÁJ, HÁJ 's a' t.

Szerkezi Mátray Gábor, halpiacson alul, a' Duna partján 114. sz. a.

Nyomatja Trattner-Károlyi, uri utsza 612.